

تاریخ ۱۲۰۰ ساله کبوتران حرم امام رضا(ع)

گزارشی تفصیلی از پیشینه حضور کبوتران در اطراف روضه منوره قدیمی ترین اسناد مربوط به آن ها و نیز، روایت های جهانگردان از احترام این پرند ه های دوست داشتنی در مشهد قدیم

جواد نوابیان رودسری - کبوتر، پرند ه ای دوست داشتنی است که در همه جای دنیا محبوب است و آن را نشانه صلح و دوستی می دانند. در روایت های دینی ما و داستان های مربوط به آن، رد نشان این نگاه مثبت و نیکو به کبوتر، فراوان وجود دارد؛ علامه مجلسی در کتاب «حلیة المتقین» با نقل حدیثی از امام صادق (ع)، نگهداری کبوتر را در منزل «مستحب» می داند. در گزارش های مربوط به توفان نوح، در آثار ی همچون «جامع البیان فی تفسیر القرآن» اثر ابوجعفر طبری، «تفسیر القرآن العظیم» اثر ابن کثیر دمشقی، «تفسیر المیزان» اثر علامه طباطبایی و ...، کبوتر نقش ویژه ای ایفا می کند و پیام آور و مرده دهنده پایان این توفان برای نبی خداست. سفارش به نگهداری کبوتر و دوست داشتن او، در آثار مربوط به ادعیه و زیارات ما نیز، انعکاسی در خور دارد و در برخی از آن ها، مانند «کامل الزیارات» اثر ابن قولویه قمی، به نگهداری کبوتر در خانه سفارش شده است. حتی گزارش هایی درباره حضور کبوتران در مسجد الحرام و نگه داشتن حرم آن ها توسط زائران، از قرن اول هجری وجود دارد؛ مانند گزارشی که ابوحنیفه دینوری در «اخبار الطوال» (ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی، نشر نی، ۱۳۷۱) آورده است؛ گزارشی از مکالمه میان عبدا... بن زبیر و عبدا... عضاة که در آن، پسر زبیر به کبوتران داخل مسجد الحرام و حرمت آن ها اشاره می کند. بنابراین، در فرهنگ اسلامی، نگهداری و جلوگیری از آزار کبوتران، امری توصیه شده است. همین توصیه ها باعث شد که مکان های مقدس مسلمانان و از جمله شیعیان، به مکانی امن برای زندگی و حضور این پرند ه دوست داشتنی تبدیل شود و حفظ حرمت آن، اسباب استمرار این حضور را فراهم آورد. با تکیه بر این مقدمه، داستان حضور کبوتران در حرم امام رضا (ع)، قدمتی به انداز ه بنای این مکان مقدس خواهد داشت؛ یعنی چیزی حدود هزار و ۲۰۰ سال. درست از زمانی که روضه منوره، مَظاف اهل ایمان شده و به واسطه حضور مرقنورانی فرزند گرامی پیامبر خدا (ص) حرمت یافت، کبوتران نیز، مکانی امن برای استراحت یافتند و مشهد رضوی، مأمَن کبوتران حرم شد.

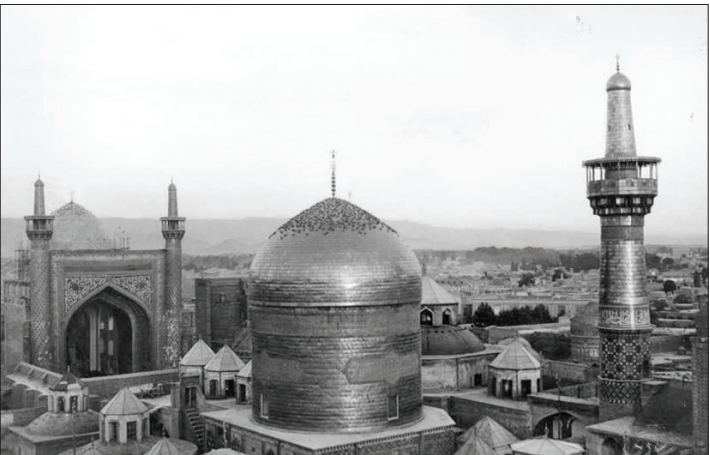
■ قدیمی ترین سند درباره کبوتران حرم قدیمی ترین سندی که درباره حضور کبوتران در حرم رضوی وجود دارد، مربوط به احداث کبوتر خانه برای آن هاست. شاه عباس یکم، بعد از دفع هجوم از بکان، مشهد را توسعه داد، خیابان و صحن عتیق را بنا کرد و به تنظیم امور شهر پرداخت. ظاهراً در این زمان، جمعیت کبوتران حرم، آن قدر زیاد بوده است که باید برای محل نگهداری آن ها، فکری بر می داشتند؛ این مسئله می رساند که قدمت حضور این پرندگان در مشهد رضوی، بسیار طولانی و منطبق با گمانه ای است که در مقدمه این نوشتار به آن اشاره کردیم. این بود که فرمانروای صفوی، در کنار فعالیت های عمرانی حرم، دستور ساخت کبوتر خانه ای به سبک کبوتر خانه های اصفهان را در باغ ایلخانی، در شرق روضه منوره صادر کرد؛ مکانی که در دوره قاجار، پس از تخریب این کبوتر خانه، به صحن نو تبدیل شد و امروز ما آن را به نام «صحن آزادی» می شناسیم. خوشبختانه سند مربوط به ساخت کبوتر خانه که ۱۵۴ سال قدمت دارد، امروزه در دسترس ماست. این سند قدیمی مربوط به سال ۱۰۱۷ قمری / ۹۸۷ شمسی است و با شماره ۱/۳۶۷۳ در مجموعه مرکز اسناد آستان قدس رضوی نگهداری می شود. زمان تنظیم سند، نیمه نخست سلطنت شاه عباس یکم صفوی و متن آن از این قرار است: «هو الفیاض / بر آورد / عمارت برج کبوتر خان که حسب الحکم جهان مُطاع آفتاب ارتفاع، در باغ پایین پای مبارک ساخته می شود، قطر ۱۲ ذرع مشتمل بر پنج ضفّه در دو مرتبه که در هر ضفّه طاقی بسته می شود و میان برج به طلا کتیبه نوشته شود و قُبّه بزرگ در میان بام برج و قُبّه کوچک در اطراف به گچ تباد کانی و حجره اطراف تحت تخته بر داشته و فرش بام خشت تخته کرده شود و بیرون برج در کل تخت نخل کرده و درون برج به کا هگل اندود شود. از قرار بر آورد حاجی الحرمین شریفین توفیق آثاری، حاجی صدر معمار ... رایج عراق: ۵۱ تومان و ۸/۶۲۶۸ دینار، مصالح: ۳۰ تومان و ۵/۴۹۸۷ دینار، خشت: ۱۶ تومان و ۵/۳۷۸۷

۶۶ شاه عباس یکم دستور ساخت کبوتر خانه ای به سبک کبوتر خانه های اصفهان را در باغ ایلخانی، در شرق روضه منوره صادر کرد؛ مکانی که در دوره قاجار، پس از تخریب این کبوتر خانه، به صحن نو تبدیل شد و امروز ما آن را به نام «صحن آزادی» می شناسیم دینار شامل ۱۶۴ هزار قالب ... طول و عرض: ۱۸ ذرع، ارتفاع ۱۰ ذرع... از این سند تاریخی که در واقع بر آورد هزینه های ساخت کبوتر خانه، پیش از آغاز عملیات عمرانی است، می شود چند نکته را متوجه شد: اولاً، معمار کبوتر خانه حرم، شخصی به نام حاجی صدر معمار بوده است؛ ثانیاً، شکل کبوتر خانه احتمالاً به صورت مربعی بود با مجموع طول و عرض ۱۸ ذرع (هر ذرع= ۱۰۴ سانتی متر) که معادل ۱۸/۷ متر می شود (طول= ۹/۳۵ متر و عرض= ۹/۳۵ متر)؛ ثالثاً، ارتفاع کبوتر خانه ۱۰ ذرع، معادل ۱۰ متر و ۴۰ سانتی متر بوده است که نسبتاً مرتفع ساخته شده؛ رابعاً، برای ساخت این بنا از ۱۶۴ هزار قطعه خشت استفاده کرده اند. مطابق حاشیه های سند، از این خشت ها ۱۱۳ هزار و ۲۵۰ عدد پخته و ۵۰ هزار و ۷۵۰ عدد نیز خام بوده است. کبوتر خانه حرم، چنان که در سند آمده است، کتیبه ای بسیار زیبا و طلایی رنگ به خط علیرضا عباسی داشت.

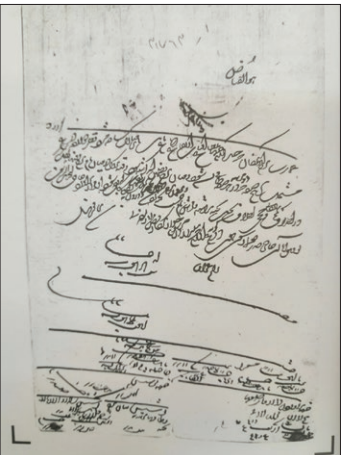
■ **حرمت کبوتران در دوره های بعد** حرمت آزار و شکار کبوتران حرم رضوی، به تدریج از محدوده حرم فراتر رفت و تمام شهر مشهد را در بر گرفت. طبق یک عرف جا افتاده در مشهد قدیم (دوره افشاریه و قاجار)، اذیت کردن و شکار کبوتران در داخل بارو های شهر، حرمت داشت. هانری رنه دالمانی، عتیقه شناس و جهانگرد فرانسوی که در سال ۱۸۹۸ م / ۱۲۷۷ ش (۱۲۵ سال قبل) از مشهد دیدن کرده است، در این باره می نویسد:

دهه ۱۳۶۰ - جایگاه کبوتران در صحن عتیق

نمایی از گنبد طلا و گنبد مسجد گوهرشاد در ۹۰ سال قبل، کبوتران بر فراز هر دو گنبد آرام گرفته اند

سند فرمان شاه عباس یکم برای ساخت کبوتر خانه

یافت و بعدها به داخل صحن تازه تأسیس «رضوان» برده شد.

■ **سنت های نیکویی که شکل گرفت** به تدریج، سنت محترم داشتن جان کبوتران در حریم حرم، عادات نیک دیگری راهم پدید آورد؛ نذر گندم برای این کبوتران، یکی از این عادات و سنت های نیکوست که هنوز هم در میان خانواده های قدیمی مشهدی، رایج و متداول است. از دیگر عادات نیکوی متداول، رها کردن کبوتر در حرم رضوی است؛ به این ترتیب که افراد نذر می کنند در صورت بر آورده شدن حاجت، کبوتری را خریداری و در حرم رها کنند یا از میان کبوتر هایی که در منزل نگهداری می کنند، زیباترین آن ها را به حرم مطهر ببرند و رها سازند.

«دروازه قدیمی مشهد، دری قدیمی دارد که از اطراف به دیوار متصل است. دیوار شهر نیز قدیمی و مجهز به منافذی برای تیراندازی و کنگره هایی است که اکنون لانه و جایگاه کبوتران بی شمار خَرمند. این کبوتران مادام که در محیط شهر باشند، محترم و مصون از هر گونه تعرّضند؛ زیرا فضای شهر حریم حرم مقدس به حساب می آید. اما اگر از شهر خارج شوند با دیگر پرندگان فرقی ندارند و شکارشان جرم و گناه محسوب نمی شود.» با تخریب کبوتر خانه حرم، اوایل دوره قاجار و در عهد فتحعلی شاه، محل نگهداری آن ها به تناوب و در دوره های بعد، تغییر کرد و در ۷۰ سال گذشته، به داخل صحن های نوآزادی و سپس عتیق (انقلاب) انتقال

فروش املاک مازاد بانک صادرات ایران مدیریت شعب سیستان و بلوچستان، مزایده شماره ۱/۱۴۰۲ آگهی نوبت دوم

بانک صادرات ایران مدیریت شعب استان سیستان و بلوچستان در نظر دارد تعدادی از املاک مازاد و تملیکی خود را از طریق مزایده عمومی به فروش برساند.

متقاضیان می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر، دریافت اسناد مزایده، مطالعه مدارک و بازدید از ملک مورد نظر خود، همه روزه از تاریخ انتشار آگهی (غیر از ایام تعطیل) از ساعت ۰۷:۰۰ لغایت ۱۳:۰۰ به دایره تدارکات و ساختمان مدیریت شعب استان سیستان و بلوچستان به آدرس: زاهدان - بلوار شهید مطهری - میدان آزادی - طبقه سوم ساختمان مرکزی شماره یک مراجعه و یا با تلفن ۰۵۴-۳۳۲۳۵۴۶۸-۳ تماس حاصل نمایند؛ آخرین مهلت خرید اسناد ساعت ۱۳ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۴ و تحویل پاکت های حاوی پیشنهاد خرید قبل از ساعت ۱۳:۰۰ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۵ می باشد که ضروری است متقاضیان نسبت به تسلیم آن به دایره تدارکات و ساختمان این مدیریت اقدام و رسید اخذ نمایند. قابل ذکر است که جلسه بازگشایی پاکت های ارائه شده توسط شرکت کنندگان در روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۶ رأس ساعت ۹ صبح در سالن اجتماعات اداره مرکزی این مدیریت با حضور مسئولین ذیربط برگزار خواهد شد. حضور شرکت کنندگان در مزایده در جلسه بازگشایی اختیاری و منوط به ارائه رسید تسلیم پاکت ها به بانک می باشد.

توضیحات و شرایط:											
الف	مبلغ سپرده تودییی جهت شرکت در مزایده مربوط به هر ملک، می بایست به صورت چک بانکی به نام دایره حسابداری و بودجه بانک صادرات استان س و ب صادر گردد. همچنین جهت خرید پاکت مزایده و دریافت اسناد و اوراق مزایده، ارائه چک بانکی بنام دایره حسابداری و بودجه به مبلغ ۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ (ریال الزامی است).										
ب	مطالعه مدارک و سوابق املاک و بازدید از آنها برای تمامی شرکت کنندگان در مزایده ضروری است.										
ج	بانک در رد و یا قبول یک یا تمامی پیشنهادات خرید مختار است.										
د	کلیه املاک با وضع موجود به فروش می رسد و در صورت داشتن متصرف، مسئولیت تخلیه و کلیه ی هزینه های متعلقه به عهده خریدار می باشد و اخذ رضایت مالک (پرداخت حق مالکانه)										
۱	گروه ۱: ۱۰۰٪ نقد - گروه ۲: نقد و اقساط										

ردیف	شناسه	نام واحد مسئول	آدرس ملک	پلاک ثبتی	میزان و نوع مالکیت	نوع ملک	کاربری	عرصه (متر مربع)	اعیان (متر مربع)	قیمت پایه (مبالغ به ریال)	سپرده تودییی جهت شرکت در مزایده	شرایط پرداخت
۱	۱۰۶۸۵	دایره تدارکات و ساختمان	زاهدان-خیابان امیرالمومنین-امیرالمومنین ۲۷	۱۴۶/۱ اصلی	شش دانگ	آپارتمان	مسکونی	۲۳۴/۸۱	۲۳۴/۸۱	۳۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۶۵۰,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱
۲	۱۷۵۱	دایره تدارکات و ساختمان	زاهدان-خیابان امام خمینی شرقی - نبش امام خمینی ۴	۱۲۴۳۹۰ اصلی	شش دانگ	شعبه	تجاری	۳۵۹	۳۱۵	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱
۳	۱۷۵۶	دایره تدارکات و ساختمان	زاهدان-خیابان خیام - جنب کلینیک درمانی شفا	۱۳۴۴ فرعی از ۱۳۰۱۳ اصلی	شش دانگ	شعبه	تجاری	۱۲۲/۶۰	۱۹۴.۹	۱۰۴,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۲۱۵,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱
۴	۱۷۵۰	دایره تدارکات و ساختمان	زاهدان-خیابان شهید مولوی حسین بر	۵۶ فرعی از ۱۳۸۹۱ اصلی	شش دانگ	شعبه	تجاری	۱۴۳/۷۶	۴۴۹/۶۵	۲۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱
۵	۱۰۶۹۴	دایره تدارکات و ساختمان	شهرکت صنعتی زاهدان-شرکت تعاونی بهاران	فرعی از ۲۲۱۷۷ اصلی ۱۱۵	شش دانگ	کارگاه	تولیدی	۲۰۰۰	۴۷۵	۱۷.۱۴۳.۵۰۰.۰۰۰	۸۵۷.۱۷۵.۰۰۰	گروه ۱
۶	۱۰۷۴۰	دایره تدارکات و ساختمان	شهرک صنعتی ایرانشهر-نخل طلائی	۴ فرعی از ۱۷۰۷ اصلی	شش دانگ	کارگاه	تولیدی	۱۵۰۰۰	۶۱۷۹	۲۹۷,۷۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۱۵.۳۴۷.۹۰۰.۰۰۰	گروه ۱و ۲
۷	۲۱۵۳	دایره تدارکات و ساختمان	شهرستان نیمروز - بلوار امام خمینی - نبش میلان یعقوب لیث	۴۷۴ فرعی از ۱۱۵ اصلی	شش دانگ	ملک	تجاری مسکونی	۴۳۴	۳۵۲/۲۱	۳۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۸۰,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱و ۲
۸	۲۱۱۳	دایره تدارکات و ساختمان	شهر بنجار - خیابان امام خمینی	قولنامه ای	شش دانگ	ملک	اداری-مسکونی	۲۳۷	۵۳۵/۲۸	۲۲.۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰	گروه ۱و ۲

لطفا به اصلاحات احتمالی انجام شده در سایت بانک صادرات ایران به نشانی www.bsi.ir تا پایان مهلت ارائه پیشنهاد قیمت که ملاک عمل می باشد، توجه فرمایید